

прикладі Італійської Республіки. *Наше право*. 2017. № 4. С. 110–116.

7. Луценко Ю. В., Полторацький О. Б. Протидія злочинності в контексті світової безпекової політики. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 2. С. 215–217.

8. Луценко Ю. В., Тарасюк А. В. Актуальні проблеми удосконалення окремих положень кримінального та кримінального процесуального законодавства України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 1. С. 388–391.

9. Макаренко Н. К., Луценко Ю. В. Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття кримінально протиправної діяльності організованої групи чи злочинної організації, що вчиняють шахрайські та корупційні правопорушення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 7. С. 364–368.

10. Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5 т. Т. 5: Кримінально-правові науки. Актуальні проблеми боротьби зі злочинністю в Україні / за заг. ред. В. В. Сташиса. Харків, 2008. 840 с.

11. Сучасна кримінально-правова система в Україні: реалії та перспективи: монографія / Ю. В. Баулін та ін. Київ: ВАІТЕ, 2015. 688 с.

Мазена Світлана Олегівна,
доцент кафедри кримінального права
і процесу Західноукраїнського
національного університету
Міжнародний дослідник університету
Оснабрюк (Німеччина), кандидат
юридичних наук, доцент

НОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ ІНСТРУМЕНТИ БОРТЬБИ З ПРОПАГАНДОЮ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО- УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Яку роль відіграють передові технології модерзації контенту та нові інструменти кримінального права у контролі за поширенням російської пропаганди на платформах соціальних мереж під час російсько-української війни?

Не секрет, що війна триває не лише на полі бою, але і в інформаційному просторі. І Україна докладає максимум зусиль, щоб застосувати ефективні засоби протидії російській

пропаганді. Відповідь України на пропаганду характеризується комплексом дій. Починаючи від заборони соціальних мереж «Однокласники» та «Вконтакте»; посилення антипропагандистського законодавства, ухвалення законів для визначення шкідливої пропаганди та боротьби з нею, нового закону «Про медіа» [1]; створення спеціальних центрів для протидії дезінформації; взаємодії з глобальними союзниками у боротьбі з транскордонною дезінформацією; кампанії з підвищення обізнаності громадськості та медіаграмотності; здійснення заходів цифрової та кібербезпеки, блокування шкідливого онлайн-контенту та захист цифрового простору, та закінчуючи «criminal law as last resort» [2] та притягнення до кримінальної відповідальності осіб, які поширюють проросійську пропаганду.

У моїй доповіді я не буду акцентувати увагу на розкритті феномену пропаганди, але хочу підкреслити, що небезпека пропаганди полягає у поляризації суспільства, маніпуляції свідомістю та маскуванні під свободу слова [3]. Крім того, хочу звернути увагу на ефект «ехо-камери» в соціальних мережах, який посилює ефект деструктивної пропаганди. З одного боку, це явище виникає за допомогою роботи алгоритмів в соціальних мережах, а з іншого має психологічне коріння. Коли користувачі тяжіють до груп, які підкріплюють їхні погляди, поглиблюючи розбіжності. Простими словами, це уявне коло користувачів, які повторюють один той самий наратив у різній тональності. Інколи це сотні людей, які виправдовують або заперечують війну.

Постає питання чи доречно їх всіх притягувати до кримінальної відповідальності, адже такі висловлювання з 2022 року криміналізовані [4]. У кримінальному законодавстві запроваджено відповідальність за такі дії, як заперечення ведення війни (ст. 436-2 КК); виправдання війни (ст. 436-2 КК); глорифікація агресора (ст. 436-2 КК); пропаганда в навчальних закладах (ч. 3 ст. 111-1 КК); мова ворожнечі за регіональною ознакою (ст. 161 КК).

На мою думку, більш ефективним є застосування кіберполіцією інструментів для пошуку незаконного контенту та реалізації тісної співпраці із цивільним населенням в рамках проєктів «Мрія» та «Брама». Такі цивільні кібервійська налічують близько 400 тисяч учасників. За допомогою простих інструкції з блокування, щодня блокуються чисельні ресурси та профілі у таких соціальних мережах та менеджерах як «Facebook», «Instagram», «Telegram», «WhatsApp» та інші. Переконана, що

посилення співпраці з власниками інформаційних платформ та міжнародними партнерами дасть переконливий результат.

Комбінований підхід України у боротьбі з російською пропагандою під час конфлікту містить правові заходи, технології та залучення громадськості, який демонструє значну ефективність. Але чи справді потрібне обмеження свободи слова у такому вигляді? І що робити з цими нормами після війни. Про це треба думати вже сьогодні в розрізі перехідного правосуддя й у сенсі кримінально-правових розвідок значення емоцій [5].

Список використаних джерел

1. Закон України «Про медіа» Верховна Рада України від 13.12.2022 № 2849-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>.

2. Douglas Husak, *The Criminal Law as Last Resort*, *Oxford Journal of Legal Studies*, Volume 24, Issue 2, SUMMER, Pages 207–235. Режим доступу: <https://doi.org/10.1093/ojls/24.2.207>.

3. Mazepa S. *War, Hate, Propaganda and the Internet*. – Springer Nature, 2024.

4. Кримінальний кодекс України. Верховна Рада України; Кодекс України, Кодекс, Закон від 05.04.2001 № 2341-III (Редакція станом на 01.11.2024).

5. Tuliakov V. O. Emotional challenges in reforming transitional criminal justice in Ukraine: the role of subsidiarity and European directives in deterring criminalization (research hypothesis) / V. O. Tuliakov // ResearchGate. preprint. 2024. 10 p. Режим доступу: DOI:10.13140/RG.2.2.35921.75365.

Максименко Олена Василівна,

провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем державотворення та правозастосування навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

ОКРЕМІ ПРИНЦИПИ ПРИЗНАЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПОКАРАННЯ НЕПОВНОЛІТНІЙ ОСОБИ

Призначення покарання неповнолітній особі, яка визнана винною у скоєнні кримінального правопорушення є комплексом складних та виважених дій, на які впливає ряд факторів. У науці